

Brussel, 8 mei 2019
(OR. en)

8808/19

AUDIO 71
DIGIT 88

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
nr. vorig doc.:	8769/19
Betreft:	Van het bestrijden van desinformatie naar het herstellen van het vertrouwen van EU-burgers in de media - <i>Oriënterend debat</i> (<i>Openbaar debat overeenkomstig artikel 8, lid 2, van het reglement van orde van de Raad</i>) <i>[voorstel van het voorzitterschap]</i>

Na raadpleging van de Groep audiovisuele aangelegenheden heeft het voorzitterschap bijgaande discussienota opgesteld als basis voor het oriënterend debat dat op 22 en 23 mei 2019 plaatsvindt tijdens de zitting van de Raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport.

**Van het bestrijden van desinformatie naar het herstellen van het vertrouwen
van EU-burgers in de media**

Discussienota van het voorzitterschap

Het bestrijden van desinformatie is een belangrijk speerpunt van het Roemeense voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Verschillende Raadsformaties (de Raad Algemene Zaken, de Raad Buitenlandse Zaken, de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken) hebben het thema reeds besproken met het oog op het formuleren van een dringende en gecoördineerde respons op nieuwe uitdagingen, vooral in verband met de Europese verkiezingen, naar aanleiding waarvan duidelijk is gebleken dat de integriteit van de democratische processen en waarden moet worden gewaarborgd.

De Raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport heeft hierin een sleutelrol te vervullen, niet alleen om oplossingen te vinden om desinformatie vanuit audiovisueel perspectief aan te pakken, maar ook om EU-burgers hoogstaande audiovisuele mediadiensten en toegang tot pluriforme en betrouwbare informatie te bieden, zodat zij weer vertrouwen krijgen in de media. Deze Raadsformatie kan derhalve een belangrijke bijdrage leveren bij de voorbereiding van het verslag over de geleerde lessen inzake desinformatie, dat het voorzitterschap in samenwerking met de Commissie en de hoge vertegenwoordiger zal opstellen, met het oog op de zitting van de Europese Raad in juni.

De ministers die belast zijn met audiovisuele aangelegenheden konden tijdens hun zitting op 27 november 2018, onder het vorige, Oostenrijkse voorzitterschap, een eerste keer debatteren over het tegengaan van de verspreiding van online-desinformatie. Sindsdien zijn op EU-niveau belangrijke stappen gezet.

Naar aanleiding van de in de conclusies van de Europese Raad van 28 juni 2018 gelanceerde oproep, waarbij de Commissie en de hoge vertegenwoordiger werd verzocht gerichte voorstellen in te dienen voor een gecoördineerde aanpak van de EU-instellingen en de lidstaten, werd in december 2018 een gezamenlijke mededeling over een "Actieplan tegen desinformatie" bekendgemaakt dat voorziet in een aantal belangrijke acties, die zijn opgebouwd rond vier pijlers: verbetering van opsporing en analyse; versterking van de gecoördineerde en gezamenlijke respons; mobilisering van de particuliere sector, te weten online platformen en het bedrijfsleven; bewustmaking en verbetering van de maatschappelijke veerkracht.

Aangezien de zitting van de Raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport plaatsvindt op de eerste dag van de Europese verkiezingen, is het thans van belang te bezien welke resultaten zijn behaald en tegelijkertijd mogelijke toekomstige maatregelen in kaart te brengen.

- De mobilisering van het bedrijfsleven is van vitaal belang voor snelle en efficiënte oplossingen ter bestrijding van desinformatie. Uit de eerste verslagen die de ondertekenaars van de praktijkcode betreffende desinformatie (Google, Facebook, Twitter) hebben ingediend, blijkt dat er vooruitgang is geboekt. Volgens de Commissie hebben deze bedrijven aanzienlijke vorderingen gemaakt door verspreiders van desinformatie hun inkomsten te ontnemen, kwaadwillende bots te bestrijden, politieke advertenties herkenbaar te maken en door initiatieven ter bevordering van mediawijsheid te lanceren, maar zijn er op verschillende fronten toch nog verdere inspanningen nodig, zoals het delen van methoden en datasets voor nepaccounts, om deskundigen van derde partijen en factcheckers in staat te stellen onafhankelijke evaluaties uit te voeren.

De Europese Raad heeft in zijn conclusies van 21 en 22 maart 2019 eveneens uitdrukkelijk gevraagd dat online platformen en sociale netwerken de praktijkcode volledig toepassen en hogere normen aanleggen inzake verantwoordelijkheid en transparantie.

Als volgende stap zal de Commissie, met de hulp van de Europese Groep van regelgevende instanties voor audiovisuele mediadiensten (ERGA), uiterlijk eind 2019 een uitgebreide evaluatie verrichten na de eerste periode van 12 maanden van de code. Dit kan ertoe leiden dat verdere maatregelen worden voorgesteld, waaronder mogelijk ook regelgevende maatregelen.

- Academische onderzoekers en onafhankelijke factcheckers spelen niet alleen een sleutelrol op het gebied van bewustmaking, maar ook bij het verwerven van meer inzicht in de mechanismen die desinformatie ondersteunen. Het Europees netwerk van factcheckers, dat zowel in de mededeling van de Commissie over de bestrijding van online-desinformatie als in het actieplan tegen desinformatie is voorzien, is momenteel in oprichting.

Als eerste stap werd in samenwerking met andere onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten (Eunomia, SocialTruth, Provenance en WeVerify) SOMA ("Social Observatory for Disinformation and Social Media Analysis") gelanceerd. Het waarnemingscentrum SOMA ondersteunt factcheckers bij hun strijd tegen desinformatie door hun nuttige infrastructuur te bieden en hen met elkaar in verbinding brengt om samen aan specifieke taken te werken. SOMA zal tevens het prototype voor nationale centra voor onderzoek inzake desinformatie ontwikkelen, dat multidisciplinaire inspanningen onderling moet verbinden op nationaal niveau, vooral wat betreft factchecking en academisch onderzoek over het fenomeen desinformatie.

De tweede stap is een veilig online Europees platform over desinformatie te verwezenlijken. Een dergelijk platform zal nationale multidisciplinaire teams met elkaar in verbinding brengen en grensoverschrijdende dataverzameling, analyse-instrumenten, en toegang tot EU-brede gegevens mogelijk maken. Het instrument *Connecting Europe Facility* (CEF) voorziet in een initiële financiering van 2,5 miljoen EUR, waarvoor uiterlijk in september 2019 een oproep zal worden gelanceerd. De lidstaten zal worden verzocht om de oprichting te ondersteunen van zulke nationale multidisciplinaire teams, die specifieke kennis over lokale informatie-omgevingen zullen verstrekken. Het is daarom belangrijk om na te gaan in hoeverre de lidstaten belangstelling hebben voor en willen bijdragen aan dit project, dat zal leiden tot een onafhankelijke Europese gemeenschap die in staat is om de strijd aan te gaan met online-desinformatie.

- Het is belangrijk om op EU-niveau de mediawijsheid te versterken, omdat die essentieel is voor het mondig maken van burgers, hen in staat stelt geïnformeerde beslissingen te nemen in het digitale tijdperk en zo bijdraagt tot een beter functionerende democratische samenleving.

In dit verband vormt de herziene richtlijn *audiovisuele mediadiensten* een mijlpaal. Voor het eerst bevat de richtlijn een verplichting voor de lidstaten om mediawijsheid te bevorderen en om maatregelen te nemen voor de ontwikkeling van deze vaardigheid. Gezien de centrale rol die videoplatformen spelen bij het verlenen van toegang tot audiovisuele inhoud, verplicht de herziene richtlijn hen tevens om te voorzien in effectieve maatregelen en instrumenten op het gebied van mediawijsheid en daaraan meer bekendheid te geven onder gebruikers. De lidstaten moeten uiterlijk op 19 september 2020 meedelen welke maatregelen zij nemen om de richtlijn in hun nationale wetgeving om te zetten.

Het Contactcomité speelt een belangrijke rol bij de tenuitvoerlegging van de richtlijn en zal worden geraadpleegd over de richtsnoeren betreffende het bereik van de door de lidstaten bij de Commissie ingediende verslagen over mediawijsheid. Ook voor de deskundigengroep inzake mediawijsheid is een belangrijke rol weggelegd bij het constateren, documenteren en uitbreiden van beste praktijken op het gebied van mediawijsheid, bij het verkennen van mogelijke synergie tussen verschillende EU-beleidsmaatregelen en initiatieven voor mediawijsheid, en bij het verstrekken van advies en het coördineren van initiatieven in reactie op de uitdagingen op gebied van online-desinformatie.

Het is belangrijk om te onderzoeken hoe de Commissie verder kan bijdragen aan het uitvoeringsproces en aan de voortzetting van Europese initiatieven zoals de Europese Mediawijsheidweek, die afgelopen maart voor het eerst plaatsvond en een onmiskenbaar succes was.

- Kwaliteitsjournalistiek, mediavrijheid en pluriformiteit blijven de hoekstenen van het huidige Europese audiovisuele landschap. Overeenkomstig het volgende meerjarig financieel kader (2021-2027) zijn specifieke middelen opgenomen in de voorstellen van de Commissie voor de programma's *Creative Europe* en *Horizon Europe*. Doel van deze programma's is het ondersteunen van nieuwe instrumenten voor het bestrijden van online-desinformatie en het krijgen van een beter begrip van de rol van journalistieke normen en door gebruikers gegenereerde inhoud; ook moeten zij kwaliteitsjournalistiek, mediavrijheid, pluriformiteit en mediawijsheid bevorderen. Tegelijkertijd ondersteunen de Europese Commissie en het Europees Parlement eveneens onafhankelijke projecten op het gebied van mediavrijheid en mediapluriformiteit.

De ministers wordt derhalve vriendelijk verzocht zich te beraden over de volgende vragen:

1. Hoe beoordelen de ministers, op de eerste dag van de Europese verkiezingen, de tot nu toe genomen maatregelen op EU-niveau in de strijd tegen desinformatie en ter waarborging van hoogstaande, pluriforme media, in het belang van de EU-burgers?
2. Hoe moet de gecoördineerde aanpak van de lidstaten en de EU-instellingen geïntensiveerd worden om de huidige uitdagingen het hoofd te bieden? Moet het Europees audiovisueel en mediabeleid worden versterkt en zo ja, waar moet het zich op richten om het vertrouwen van de EU-burgers in de media te herstellen?

Om iedereen de kans te geven om binnen de beschikbare tijd het woord te nemen, verzoekt het voorzitterschap de deelnemers om hun bijdrage tot maximaal drie minuten te beperken.